

Utbildningsnämnden

Remiss av promemorian Förslag om utbildningsgaranti i gymnasieskolan (U2015/03607/GV)

Utbildningsdepartementet har remitterat promemorian Förslag om utbildningsgaranti i gymnasieskolan till Nacka kommun. Utbildningsnämnden har fått i uppdrag att lämna ett förslag till yttrande till kommunstyrelsen.

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslår kommunstyrelsen att anta bifogat förslag till yttrande.

Ärendet

En arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet har sedan 2013 haft i uppdrag att utarbeta förslag till vissa ändringar i skollagen. Den promemoria som nu remitterats utgör del tre av uppdraget och innehåller förslag som syftar till en förstärkt rätt för elever i gymnasie- och gymnasiesärskolor med enskild huvudman att fullfölja utbildningen. Vissa ändringar i skollagen och gymnasieförordningen föreslås därför.

Remisspromemorians förslag

Sammanfattning

Remisspromemorian innehåller förslag till ändringar i skollagen, samt vissa följdändringar i gymnasieförordningen, som innebär att:

- Om en enskild huvudman inte kan säkerställa elevernas rätt att fullfölja utbildningen i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, t ex på grund av att huvudmannens godkännande dragits tillbaka eller att huvudmannen försätts i konkurs, övergår detta ansvar till elevens hemkommun ("förstärkt

utbildningsgaranti”). Hemkommunen ska sträva efter att nå lösningar i samverkan med andra kommuner och enskilda huvudmän.

- Enskilda huvudmän ska inte längre kunna erbjuda elever att fullfölja utbildningen vid en skolenhet som inte ligger inom rimligt avstånd från hem- eller lägeskommunen. I dessa fall övergår ansvaret för eleven till elevens hemkommun.
- Hemkommunens skyldighet att säkerställa elevers rätt att fullfölja sin utbildning i fall då en enskild huvudman inte längre har möjlighet att göra detta föreslås finansieras genom att grundbeloppet som fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor erhåller minskas med 0,3% (yrkesutbildningar och gymnasiesärskola) respektive med 0,15% (högskoleförberedande utbildningar).

Förstärkt utbildningsgaranti för elever i fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor

I remisspromemorian föreslås att det ska införas en ny bestämmelse i skollagen där det framgår att om en enskild huvudman för en gymnasie- eller gymnasiesärskola upphör med sin verksamhet, ska hemkommunen se till att eleven ges möjlighet att fullfölja sin utbildning.

Med utbildning avses i förslaget:

- en påbörjad utbildning på ett nationellt program eller en nationell inriktning inom ett nationellt program eller en särskild variant,
- en påbörjad gymnasial lärlingsutbildning, eller
- en utbildning som eleven har fått ett erbjudande om att senare antas till på en nationell inriktning

Hemkommunen föreslås kunna fullgöra denna skyldighet genom att se till att eleven ges möjlighet att fullfölja utbildningen vid en skolenhet, hos antingen en offentlig eller enskild huvudman, som

1. Ligger i elevens hemkommun,
2. Ligger i lägeskommunen (där eleven påbörjade utbildningen)
3. Ligger inom ett samverkansområde för den aktuella utbildningen som hem- eller lägeskommunen ingår i, eller
4. annars ligger inom rimligt avstånd från hem- eller lägeskommunen.

Om detta åtagande skulle innebära att synnerliga ekonomiska eller organisatoriska svårigheter uppstår för hemkommunen, behöver eleven bara erbjudas en utbildning som så långt som möjligt motsvarar den utbildning som eleven har påbörjat eller erbjudits att antas till. Hemkommunen ska först samråda med eleven.

Det föreslås vidare att det ska framgå av skollagen att hemkommunen ska sträva efter att nå lösningar i samverkan med andra kommuner och enskilda huvudmän. Eleven ska kunna erbjudas att fullfölja utbildningen hos såväl en offentlig som en enskild huvudman.

Krav på enskilda huvudmän att erbjuda fullföljande av utbildning inom rimligt avstånd

Om en enskild huvudman inte längre anordnar utbildningen vid den skolenhet där eleven påbörjat den, t ex för att Skolinspektionen dragit tillbaka godkännandet, kan huvudmannen säkerställa elevens rätt att fullfölja utbildningen genom att erbjuda att detta sker vid en annan av huvudmannens skolenheter.

Enskilda huvudmän kan, till skillnad från kommuner, bedriva utbildning över hela landet. Därför skulle en enskild huvudman i teorin kunna fullgöra sin skyldighet genom att hänvisa eleven till en skolenhet hos huvudmannen i en helt annan del av landet. Avsikten med den ursprungliga bestämmelsen om rätt att fullfölja gymnasieutbildning var dock att säkerställa att eleven skulle kunna fullfölja utbildningen inom rimligt avstånd från den plats där utbildningen påbörjats.

I remisspromemorian föreslås därför att det preciseras i skollagen att den skolenhet som eleven erbjuds få fullfölja utbildningen vid ska ligga i elevens hemkommun, i lägeskommunen eller inom ett samverkansområde som läges- eller hemkommunen ingår i för den aktuella utbildningen, alternativt att skolenheten ligger inom rimligt avstånd från hem- eller lägeskommunen. Om detta inte är möjligt, ska elevens hemkommun istället ha ansvar för att säkerställa elevens rätt att fullfölja utbildningen.

Finansiering genom sänkt ersättning till fristående gymnasie- och gymnasiesärskolor

Bedömningen i remisspromemorian är att de flesta kommuner under de flesta år kommer att ha obetydliga eller begränsade kostnader till följd av förslaget att stärka rätten hos elever vid fristående gymnasie- och gymnasiesärskolor att fullfölja utbildningen, men där det emellanåt kan förväntas inträffa situationer där kommuner får göra omfattande arbetsinsatser.

Finansiering av hemkommunernas utökade åtagande föreslås ske genom att avdrag görs från grundbeloppet för utbildning på nationella program i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, motsvarande 0,3 procent för en elev på ett yrkesprogram, med 0,15 procent för en elev på ett högskoleförberedande program samt med 0,3 procent för en elev i gymnasiesärskolans nationella program.

Förslag om ikraftträdande och övergångsbestämmelser

- Bestämmelserna om avdrag från grundbeloppet föreslås träda i kraft den 1 november 2016.
- Övriga bestämmelser föreslås träda i kraft den 1 januari 2017.

- Bestämmelserna om beräkning av bidrag till fristående gymnasie- och gymnasiesärskolor ska tillämpas första gången i fråga om bidrag för kalenderåret 2017.

Ekonomiska konsekvenser

Uppskattningsvis innebär förslaget för Nacka kommun att kostnaden för grundbeloppet till fristående skolor skulle minska med cirka 250 000 kr per år från och med år 2017.

Utbildningsenhetens bedömning

Utbildningsenhetens bedömning är att remisspromemorians förslag bör avstyrkas i de delar där det inte framgår ett tydligt behov av en ökad reglering eller där det framstår som negativt utifrån ett elevperspektiv.

I remisspromemorian har man enligt utbildningsenhetens bedömning inte visat att det finns ett tydligt behov av en ökad reglering gällande rätten för elever hos fristående gymnasiehuvudmän att fullfölja utbildningen. Det finns redan en tydlig rätt för dessa elever att fullfölja utbildningen och man har inte kunnat visa att det i praktiken har förekommit problem i det fall en fristående huvudman inte längre har haft möjlighet att fortsätta bedriva utbildningen. Det har sedan friskolereformens införande varit känt att det kan uppstå situationer där fristående huvudmän får sitt godkännande indraget och därmed inte längre kan fullgöra sin skyldighet att säkerställa elevers rätt att fullfölja utbildningen. Ytterst har hemkommunen ett ansvar för att elevernas rätt till grund- och gymnasieutbildning tillgodoses, också i fall då en elev avbryter en utbildning hos en fristående huvudman.

I remisspromemorian antas att den föreslagna ändringen är positivt ur ett elevperspektiv utan att diskutera eventuella nackdelar som kan riskera uppstå. Huruvida förslaget sammantaget är positivt ur ett elevperspektiv är därmed inte tillräckligt utrett.

Den finansiering som föreslås är exempelvis negativ för elever som väljer en fristående gymnasieskola eller gymnasiesärskola, som får med sig en lägre ersättning än om en kommunal skola väljs. Motiveringen till att frångå gällande princip om att avdrag för kommuners ansvar att säkerställa elevers rätt till grund- och gymnasieskola inte ska göras från fristående skolors ersättning är otillräcklig. Det har, som redan nämnts ovan, sedan tidigare varit känt att det kan uppstå situationer där fristående huvudmän får sitt godkännande indraget och därmed inte längre kan fullgöra sin skyldighet att säkerställa elevers rätt att fullfölja utbildningen.

Det är också oklart hur hemkommunerna skulle kunna fondera eventuella indragna medel från fristående skolors grundbelopp.

I det fall remisspromemorians förslag om en stärkt rätt att fullfölja utbildningen införs bör finansiering istället ske genom att kommuner få möjlighet att ansöka om medel från en central pott med medel som staten tillhandahåller.

Utbildningsenhetens bedömning gällande förslaget till geografisk avgränsning av fristående huvudmäns möjlighet att fullfölja sin skyldighet är rimligt avvägd och kan tillstyrkas. Elevernas rätt att fullfölja utbildningen åtminstone inom rimligt avstånd från hem- eller lägeskommunen blir då densamma oavsett val av huvudman.

Likaså bedöms förslaget att det ska framgå i skollagen att hemkommunen ska sträva efter att samverka med andra kommuner och med enskilda huvudmän för att uppfylla sina skyldigheter att säkerställa elevers rätt att fullfölja utbildningen vara oproblematiskt, så länge detta knyts till den befintliga bestämmelsen i skollagen (16 kap 37§) om elevers rätt att fullfölja utbildningen. Samverkan med andra huvudmän för att hitta en så bra lösning som möjligt för eleven bör alltid eftersträvas och så sker redan i Nacka.

Bilagor

Yttrande över remisspromemorian Förslag om utbildningsgaranti i gymnasieskolan.

Lotta Valentin
Enhetschef
utbildningsenheten

Åsa Arnell
utbildningsexpert
utbildningsenheten